

Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Οι πρόσφατες εξαγγελίες του Υπουργού Παιδείας κ. Γαβρόγλου για τα εξεταζόμενα μαθήματα στις Πανελλαδικές εξετάσεις επιφύλαξαν μια δυσάρεστη έκπληξη, την αφαίρεση των Λατινικών από τα εξεταζόμενα μαθήματα. Αρχικά μάλιστα ο κ. Υπουργός είχε προχωρήσει περισσότερο προαναγγέλλοντας την ολοκληρωτική κατάργηση των Λατινικών από την εκπαίδευση. Ύστερα όμως από τις έντονες αντιδράσεις αναδιπλώθηκε και άφησε ένα παράθυρο γι' αυτά λέγοντας ότι ίσως (ή πιθανόν) η διδασκαλία τους να μετατοπισθεί στην Α' ή τη Β' Λυκείου.

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αποφάσισε ομόφωνα να αποστείλει τον αντίλογό της στους λόγους που πρόβαλε ο κ. Υπουργός (σύμφωνα με τα δημοσιεύματα που είδαν το φως) για την αφαίρεση των Λατινικών από την εξεταστέα ύλη των εισαγωγικών εξετάσεων:

α. Η πολύ περιορισμένη ύλη του μαθήματος που δημιουργεί στρεβλώσεις στην τελική βαθμολογία των υποψηφίων.

Ωστόσο βασικές αιτίες γι' αυτό είναι η συνεχής μείωση των ωρών διδασκαλίας, η συνεχής συρρίκνωση του μαθήματος και ο αναγκαστικός περιορισμός της ύλης.

β. Το περιεχόμενο του διδακτικού εγχειριδίου και ο τρόπος διδασκαλίας που αναλώνεται σε γραμματικο-συντακτικά φαινόμενα.

Όμως η διδασκαλία όλων των γλωσσικών μαθημάτων ξεκινά από την εκμάθηση του λεξιλογίου και των γραμματικο-συντακτικών φαινομένων. Έπειτα αν ένα διδακτικό εγχειρίδιο είναι ξεπερασμένο ή ακατάλληλο, γίνεται αντικατάστασή του και όχι κατάργηση του μαθήματος.

γ. Η αντικατάσταση των Λατινικών από την Κοινωνιολογία θα βοηθήσει στην καταπολέμηση της παπαγαλίας.

Ίσα ίσα τα Λατινικά με τη λιτότητα και λακωνικότητα του λόγου τους και κυρίως με τη λογική ανάλυση των κειμένων τους και τη διδασκαλία της μεταφραστικής τέχνης και τεχνικής είναι, μαζί με τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών, από τα καλύτερα μαθήματα που καταπολεμούν την απέραντη φλυαρία πολλών θεωρητικών αντικειμένων, ενδυναμώνουν τη μνήμη και οξύνουν την κριτική ικανότητα των μαθητών. Στη βελτίωση της διδασκαλίας των Λατινικών μπορούν να συμβάλουν επίσης οι Φιλολόγοι που διαθέτουν πτυχίο κλασικής ειδίκευσης.

δ. Τα Λατινικά ενδιαφέρουν μόνον τα τμήματα Φιλολογίας.

Μεγάλη ανακρίβεια, αφού τα Λατινικά ενδιαφέρουν ακόμη όλα τα Τμήματα των Φιλοσοφικών Σχολών: Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Τμήματα Φιλοσοφίας, Τμήματα Θεολογίας και

Εκκλησιαστικών Ακαδημιών, Τμήματα Ξένων Γλωσσών, ιδιαίτερα των νεολατινικών γλωσσών (Ιταλικών, Γαλλικών, Ισπανικών, Πορτογαλικών, Ρουμανικών κλπ), όπου η διδασκαλία του λεξιλογίου και της δομής του λατινικού λόγου αποτελεί σημαντικό βοήθημα για την κατανόηση του πλούτου και της δομής αυτών των γλωσσών. Τα Λατινικά ενδιαφέρουν επίσης τη Δημοσιογραφία, αφού είναι αμέτρητες οι λατινικές φράσεις που χρησιμοποιούνται στον καθημερινό λόγο των μορφωμένων, ακόμη και των πολιτικών, ιδιαίτερα των ευρωπαίων ... Είναι χρήσιμα και σε Σχολές ή Τμήματα Θετικών επιστημών, αφού για πολλούς αιώνες η επιστήμη χρησιμοποιούσε μια γλώσσα που καταλάβαιναν όλοι, τα Λατινικά, που είναι απαραίτητα σήμερα π. χ. στα Γεωπονικά Τμήματα (επιστήμες όπως η Ζωολογία και η Φυτολογία χρησιμοποιούν ακόμη λατινική ονοματολογία). Από το 1995 η Κοσμητολογία (κλάδος της Φαρμακευτικής), για να δηλώσει τα προϊόντα της στην αγορά της Ε. Ε. αλλάζει τα αγγλικά ονόματα με λατινικά. Στον διεθνή πίνακα των χημικών στοιχείων τα μισά τουλάχιστον σύμβολα προέρχονται από τα αρχαιοελληνικά ή λατινικά ονόματά τους. Στη Φυσική επίσης πολλά προθέματα πολλαπλάσιων ή υποπολλαπλάσιων μετρικών μονάδων κατάγονται από τα Αρχαία Ελληνικά ή τα Λατινικά. Και φυσικά τα Λατινικά ενδιαφέρουν ερευνητικά και άλλους χώρους (π. χ. Νομική, Ιατρική, ιστορία των θετικών επιστημών κατά την ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα, τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση κ. ά).

ε. Τα Λατινικά δεν θα χρησιμεύσουν στα παιδιά πουθενά μετά την αποφοίτησή τους από το Λύκειο.

Μεγάλη πλάνη. Τα Λατινικά (πέρα από τη χρήση τους στην έρευνα των αποφοίτων των Τμημάτων που προαναφέρθηκαν) έχουν ακόμη πολλούς χρήστες που τα μελετούν και τα χρησιμοποιούν ή μπορούν να κάνουν σήμερα προφορική συζήτηση στα Λατινικά. Επιστημονικές Εταιρείες και σχολεία, κυρίως στην Ευρώπη, εργάζονται για τη διάδοση των Λατινικών ως ζωντανής γλώσσας, προσφέροντας μαθήματα, εγχειρίδια, σεμινάρια, συμβουλές, δημοσιεύοντας ηλεκτρονικά λατινικά κείμενα με σύγχρονη θεματολογία, εικονογραφημένα αναγνώσματα (Miky Maus, Tin Tin, Asterix, Alix, Harry Potter ...), λατινικές μεταφράσεις νεότερης λογοτεχνίας, διατηρώντας ακόμη και ραδιοφωνικές εκπομπές με σύγχρονες ειδήσεις στα Λατινικά. Σήμερα εκδίδεται ηλεκτρονικά η Vicipaedia με άρθρα και ειδήσεις στα Λατινικά. Εκδίδονται λογοτεχνικά και επιστημονικά περιοδικά, έντυπα ή ηλεκτρονικά, που χρησιμοποιούν αποκλειστικά ως γλώσσα τα λατινικά και ανανεώνουν τον γλωσσικό πλούτο τους εισάγοντας νεολογισμούς για έννοιες, εφευρέσεις και αντικείμενα που δεν υπήρχαν στα ρωμαϊκά χρόνια. Είναι γνωστό επίσης ότι αρχαίες γλώσσες παραμένουν ζωντανές με την εξελιγμένη μορφή τους. Οι χρήστες των νεολατινικών γλωσσών (ιταλικών, ισπανικών, γαλλικών, πορτογαλικών, ρουμανικών κλπ) σε πολλές χώρες ανέρχονται σε εκατοντάδες εκατομμυρίων. Στην Ελλάδα

τέλος υπάρχουν ακόμη ομιλητές του νεολατινικού ιδιώματος των βλάχικων. Βλάχος κατά την επικρατέστερη ετυμολογία σημαίνει λατινόφωνος.

Τα Λατινικά ως γλώσσα και λογοτεχνία, ως όχημα ενός μεγάλου πολιτισμού στάθηκαν, εκτός των άλλων, η γέφυρα για τη μετάδοση της ελληνικής σκέψης και λογοτεχνίας, του ελληνικού πολιτισμού γενικά σε όλον τον δυτικό κόσμο και από αυτήν την υψηλή ελληνο-λατινική πρώτη ύλη γεννήθηκε ο νεότερος και σύγχρονος πολιτισμός.

Τα Λατινικά κατέχουν λοιπόν σημαντική θέση στην ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού και η κατάργησή τους σημαίνει αυτόματα τη διαγραφή δύο περίπου χιλιετιών πολιτιστικής ιστορίας. Δεν είναι μικρή απώλεια ούτε αναπληρώνεται εύκολα σε ένα σχολείο γενικής παιδείας και καλλιέργειας, όπως είναι το Γυμνάσιο και το Λύκειο. Και φυσικά το πρόβλημα δεν θεραπεύεται με τις μεταφράσεις, όπως προτείνεται κάποτε.

Καλούμε λοιπόν τον κ. Υπουργό να αναθεωρήσει τις απόψεις του για τα Λατινικά και την κατάργησή τους, να σκεφτεί τρόπους αναβάθμισης της διδασκαλίας τους (αύξηση των ωρών διδασκαλίας τους στο Λύκειο, συγγραφή νέων εγχειριδίων, διδασκαλία του μαθήματος από φιλόλογους κλασικής ειδίκευσης ...). Τον καλούμε να σκεφτεί λύσεις για τους φοιτητές όλων των Τμημάτων που έχουν ανάγκη τα Λατινικά, πώς δηλ. θα αναπληρώσουν το κενό της διδασκαλίας τους στο Λύκειο. Η λύση της διδασκαλίας τους εκ του μηδενός από τα πανεπιστημιακά Τμήματα υποβαθμίζει το επίπεδο των τελευταίων σε Β/βάθμιο σχολείο. Τέλος δηλώνουμε ότι το Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων είναι πρόθυμο να καταθέσει αναλυτικά τις προτάσεις του για την αναβάθμιση της διδασκαλίας των Λατινικών στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, και τη διατήρησή τους ως εξεταζόμενο μαθήματος στις Πανελλαδικές εξετάσεις, συμμετέχοντας στον αναμενόμενο σχετικό διάλογο με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Η Πρόεδρος του Τμήματος Φιλολογίας

Ελένη Χουλιαρά-Ράιου

Καθηγήτρια